

Jørgen Juul Petersens prædiken 16. søndag efter trinitatis

Taler

Jørgen Juul Petersen
Sognepræst

Dato

12. september 2010

Sted

Bredsten Kirke

Omstændigheder**Prædikentekst**

Johannesevangeliet kapitel 11, vers 19-45

Man kan ikke fortænke folk i at synes, at det er en mærkelig tekst at prædike over på sådan en dag som idag hvor vi skal døbe et lille barn, der næsten lige er kommet til verden. Men det er nu den tekst, der hører denne søndag til efter gammel skik. Og for øvrigt har man lige fra starten forbundet dåben med døden. Det gjorde Paulus. I gamle dage blev børnene dykket helt ned i vandet og så løftet op igen, når de blev døbt. Dåben var drukning, var død og opstandelse. – et billede på Jesu død og opstandelse. Som han lever, skal vi leve. Det gamle var forbi, noget helt nyt blevet til. Døden er ikke afslutningen, men en ny begyndelse: et nyt liv. Så på den måde passer historien om Lazarus alligevel godt som prædiketekst på en søndag, hvor vi har dåb.

Det er vigtigt med en prædiken, vigtigt at tænke over vor religion, vor tro. Aflægge regnskab, diskutere indhold. Møbelhandleren Terry Jones i USA proklamerede han ville brænde koraner og blev verdensberømt. Det er uhyrligt. Der var én, der sagde engang: begynder man at brænde bøger, ender man også med at brænde mennesker. Historien om koranabrænding er gået verden rundt og medierne har nogle gange med slet skjult skadefryd talt om denne præst og pastor for en kristen kirke. Nogle har fundet en kærkommen lejlighed til at sætte præst og kirke og kristendom i et dårligt lys. Men der er hverken tale om præst eller kirke i almindelig forstand og man kan vel diskutere, hvor meget kristendom, der er i den lille sekt på 50 medlemmer, hvis 2 vigtigste emner til syneladende er hadet til islam og til bøsser og lesbiske. Præst er han ikke. Det har han udnævnt sig selv til. Han har arbejdet i hotel- og møbelbranchen i USA. Han rejste til Europa for en snes år siden for at missionere og var med i en bibelfundamentalistisk menighed ved Köln. Mange følte sig tiltalt af hans

ligefremme og slagfærdige og gemytlige amerikanske tone og hans menighed kom op på 1000 medlemmer, som han fik til at arbejde gratis og på god sektafacon til at opgive arbejde og familie og venner og kun leve for sekten og dens guru og hans kone. Han oprettede en række butikker. Han endte med at komme i modsætningsforhold til sin menighed og flyttede tilbage til USA og efterlod en tom kirkekasse i Køln. Der er ikke meget præst eller kirke eller kristendom i den mediehistorie. Medierne går efter det ekstreme, det der kan skabe sensation. De skelner ikke. Alle religioner og kirker og sekter er et fedt. Religion er ovetro, der kun fører til fundamentalisme og had. I mediernes øjne er der ingen forskel på Jehovas vidner og grundtvigianere, på hønisser og helligånden, som en vis minister sagde.

Men det er utrolig vigtigt i en verden, hvor vi bombarderes af informationer og historier, at vi selv prøver at tænke os om, lære at skelne mellem skidt og kanel med modenhed og indsigt, og taler klart og tydeligt og også tager afstand fra religiøs manipulation, som fra enhver anden form for manipulation. Derfor er det også vigtigt med prædiken, vigtigt at tænke over vor religion, vor tro. Aflægge regnskab, diskutere indhold. Derfor er det også vigtigt med teologi, for at deltage i diskussionen om hvordan man kan skelne mellem tro og ovetro, frihed og undertrykkelse. Teologi er ikke teo-luk-i, men teo-luk-op. Tro og fornuft udelukker ikke hinanden men udfordrer hinanden.

Hvad handler teksten i dag så om. Den handler om døden. Det er døden vi alle sammen frygter, hvad enten vi vil vide af det eller ej. Er der noget, der kan hamle op med døden? Spørger vi. Vi ser kirken i byen. Den rejser sig knejsende og imponerende mod himlen midt på kirkegården. Sådan er det ikke med de jødiske og muslimske begravelsespladser. De ligger for sig selv – væk fra synagoge og moske, væk fra hvor mennesker samles. For den døde er uren. Man må ikke komme i berøring med den døde. Men sådan er det ikke i kristendommen. I den ortodokse kirkes kirkegårde dækker man ligefrem kaffebord på gravstedet.

Midt blandt de utallige døde gennem umindelige tider ligger kirken der. Som en protest mod døden. Som en opstand. Dødens magt er overvunden. Vi går over grave når vi går til kirke, gennem død til liv. Kunstneren Per Kirkeby har et sted sagt: *"Kirkegårdens mysterium er vel Opstandelsens. Det er kirkegårdens store symbolske kraft. En kirkegård må have en ting, der rummer denne kraft. I Danmark er det kirkebygningen selv. Den middelalderlige, danske kirke midt i*

sin kirkegård er et udtryk for Opstandelsen.” Og også Døbefonten inde i kirken er som en kilde af liv med budskabet om opstandelse gennem død. Vi skal ikke give op, ikke resignere, ikke blive desillusionerede, ikke være skræmte, men altid tage forskud på liv, tage glæden på forskud. For døden er tilintetgjort.

Vi har *her* i Bredsten kirke to gamle gravsten, fra dengang man be gravede folk inde i kirken. Det blev af hygiejniske grunde forbudt i 1805, selvom kirken mange steder var imod forbudet. Kirken tjente godt på at sælge gravpladser inde i kirken. Gravstenene var et slags låg. Dervedeunder lå den døde ”deponeret” til opstandelsens dag. På den ene gravsten ser vi et kranie med tomme øjenhuler, der stirrer os i møde. Og så et timeglas. Man kommer til at tænke på den tragikomiske scene i Shakespeares Hamlet, hvor Hamlet kommer ind på kirkegården, hvor to gravere snakker sammen, mens de er ved at grave en grav til Ofelia. Den ene kaster et kranie op på jordbunken ved siden af. Hamlet ser det og forestiller sig, at hovedet engang har tilhørt en fornem diplomat og siger så disse uforglemmelige ord: ”Og nu er han gået i ormene, kødet er af ham og han får en på skallen af graverens spade. Der er meget op og ned her i verden, hvis vi havde øjne til at se det. Var det alt hvad disse knogler blev sat sammen for - for at man skulle spille kegler med dem bagefter”.

Strax vi træder ind i kirken ser vi altså til højre i gulvet dette kranie og dette timeglas, der minder os om, at vort liv er begrænset, at minutterne, timerne, dagene rinder ud som sandet der løber igennem timeglassets indsnævring. En dag mere er en dag mindre. Mere fortid mindre fremtid. Og på et tidspunkt er det forbi. Memento mori, hedder det på latin. Husk at du skal dø. Lær os at holde styr på vore dage, så vi får visdom i hjertet, står der i en gamle Davidssalme. Ved at blive klar over, at vores liv er begrænset, bliver hver dag vi får at leve kostbar.

Men der er også en anden gravsten inde i kirken. Den er lidt yngre end den første. På den ser vi Kristus med sejrspanen opstå fra de døde. Døden er overvunden. Kristus har sejret. Han er helten. Det er det ord Grundtvig tit bruger. Der er ikke noget at frygte mere. Vi kan forlade kirken med rank ryg og oprejst pande. Døden skal ikke længere kue os og formørke livet. ”Jeg er opstandelsen og livet, den der tror på mig skal leve, om han end dør,” stod der i evangeliet.

De to sten hører på en måde sammen. De supplerer hinanden. Uden den ene

blir den anden fortegnet. Det er menneskelig modenhed at holde sammen på dem. Det er på baggrund af døden, at livet fremstår som et under. Det er på baggrund af legemets opløsning, at vi forundres over hvor sindrigt vi er skabt. Selvom vi kan kortlægge generne, er kroppen, legemet stadig et lige stort under, noget kostbart, ikke noget urent, mennesket skabt i guds billede, et tempel for Helligånden, bestemt til at opstå.

Budskabet fra de to gravsten hører sammen. Dødens alvor og opstandelsens glæde, som de kunne tale om i gamle dage. Nogle tider har dyrket det ene. Andre tider det anden. Nogle gange glemmer vi, at vi er dødelige og forgængelige. Vi har i en periode dyrket ungdommen, den evige ungdom, været kropsfixerede, fået rynkerne glattet ud med botox, dyrket vitaliteten, i sidste instans dyrket magten, seksualiteten, væksten, selvopholdelsesdriften, succes'en. Se bare på alle reklamerne. Der er ingen død, ingen lidelse, ingen rynker, intet forfald. 73 procent af danskerne mente i 2003 i en Vilstrup-analyse, at døden ikke var relevant for dem.

Til andre tider har man til gengæld – ligeså ensidigt og sygeligt – dyrket døden, vendt sig fra livet, som om det bare var noget mindreværdigt, noget forgængeligt og forfængeligt, og af skuffelse over, at kroppen ikke er evig og uforgængelig, blev man åndelig – eller snarere overåndelig. Mange salmer i salmebogen omtaler dette gudsskabte liv som en jammerdal, livet som en sjælens pilgrimsrejse, hvis mål er det hinsides, det himmelske, det åndelige. Begge tendenser fortegner, hvad kristendom er.

Hvis vi tager eksemplet fra før. Vor kropsfixering. Vi dyrkede kroppen og det kropslige. Da kroppen forfaldt, prøvede vi at udbedre skaderne – prøvede at reparerer dem med kosmetiske operationer. Eller vi vendte os skuffede fra det kropslige og blev åndelige – overåndelige. Fra den ene yderlighed til den anden. En ting formåede vi ikke: vi formåede ikke at se kroppen i dens forfald som en gave, noget positivt. Se livet i dets endelighed som skaberens gave til os. Det er ikke livet vi skal dyrke. Den slags medfører gerne at vi lukker øjnene for den side af tilværelsen, der rummer lidelse og ondskab og død. Livet er tragisk. Det er slapt og fejgt ikke at ville vide af det, når man selv har sit på det tørre.

I NT er det derfor heller aldrig livet, der lovprises, men altid livets skaber: den der omslutter al forrevethed og som ikke selv er forrevet. Derfor er livet og verden heller ikke det sidste, når regnskabet endegyldigt skal gøres op. Der er

noget andet. En helbredelse, en genoprettelse. Andres lidelse udfordrer os til at træde hjælpende til. Men der er en grænse. Der er mere lidelse i verden end andre mennesker kan afbøde eller solidariser sig med. Der er en lidelse, hvor vi ikke bare trøstende kan henvise til skabelsens godhed. Der er en psykisk lidelse - depression f.eks. hvor det ikke er nogen trøst at blive henvist til dagliglivets små mirakler: at solen står op, blomsterne blomstrer, efterårets farver, og fuglene der synger, et smil fra en forbipasserende, at der dog også overhovedet findes godhed og uselvished blandt mennesker en gang imellem - at livet er en gave. For nogen er det uforståeligt. Så forrevet og forpint kan livet og et sind være.

Derfor: livet er ikke det sidste, verden er ikke det sidste. Hvis livet var det sidste og endegyldige, ville målet jo være døden. Og langsomt vil døden æde sig ind på livet og omskabe livet i sit billede - alt ville til sidst blive opfattet som døde processer i et livløst stof. Når Gud dør, bliver døden gud, er der en dansk filosof, der siger.

Der er nogle, der taler om, at menneskeheden vil komme til at udrydde sig selv engang gennem fortsat teknologisk udvikling. Vore omgivelser vil kunne ødelægges, så vi ikke kan leve og de væsener vi vil kunne skabe, vil udkonkurrere os. De vil være meget klogere, og mere levedygtige, tilpasset umenneskelige forhold. Men Hvad er liv? Hvad er menneskelighed? Se jeg skaber alting nyt.

Det kristne evangelium taler om et håb for *denne* verden, et håb, der går ud over hvad vi kender til, hvor alt ender med døden. I evangeliet er døden ikke det sidste, det er opstandelsen. Vi kan, når alt kommer til alt, kun leve, hvis vi tror på Guds sejr over døden i Kristus. Vi kan ikke leve uden - hvis vi netop skal leve, tage forskud på liv og ikke tage forskud på død og kun at tænke på os selv, sikre os selv og behandle andre mennesker som ting og midler for vore egne formål.

Det er noget af alt det, der ligger i den barokke og voldsomme fortælling om Lazarus' opvækkelse, der altid virker så stærk når man læser den op. Der er noget, der er stærkere end døden. Og vi får del i dette noget i troen, når ordet når vores øre og rammer vort hjerte: ordet om dette mærkelige menneske Jesus fra Nazaret, som Gud bruger til at kommunikere med os med. Ordet der lyder til os: Kom herud! som et råb til os om at lægge alt det døde bag os, alt det forstenede, alt det som dødens kulde klæber ved, de sikre dødstejn: Fortrædelighederne, hævn tørsten, skinsygen, misundelse, havesygen, selvoptagetheden, surmuleriet og hvad det ellers kan være. Igen og igen har vi

brug for at høre råbet, fordi vi hele tiden prøver at gemme os inde i gravmørket, som Adam og Eva i Paradisets have, der skjulte sig for Gud for ikke at skulle stå til regnskab.

Man siger, at det er angsten for døden, der får mennesker til at ville sig selv, være egoistiske, til at samle i lade, til at ville eje og styre sit liv – i en forgæves opstand imod døden. På den måde fortrænger vi døden og bilder os ind at vi skal leve evigt, som den rige bonde, der bare byggede sine lader større og større. Døden passer så dårligt til vor tro på lykken og velfærdet. Derfor lader vi også ofte de døende være ene og isolerede i al vor hensynsfulde hensynsløshed. For vi har ikke noget at sige, ingen tro at tale ud fra og derfor kommer vi til at behandle de døende som om de allerede var døde eller aldrig skulle dø: du skal nok blive rask.

Men hvis troen er en tro på, at døden i en eller anden ubegribelig forstand er overvundet, er angsten også overvunden. Mennesket er fri, fri til at modtage og give videre – ikke for at vinde udødelighed, ikke for at frelse sig selv, men af overskud, af glæde – forsonet med sine livsvilkår, sine begrænsninger. Mennesket er fri til at give og tilgive og hjælpe der hvor der er brug for det - uden hele tiden krampagtig at skulle tænke på sig selv og skele til egne fordele af angst for at det hele snart kan være forbi. Det er den tro evangeliet vil skabe i os.

På den måde er det at blive vakt til live igen ikke bare noget, der har med den biologiske død og den yderste dag at gøre, men det er noget der daglig kan ske os, noget nærværende og indgribende og omvæltende i vort liv, noget der befrier os fra os selv, henter os ud af vor selvskabte ensomme gravmørke så vi igen kan gå livet i møde – i glæde over at mig dagen fryder trods synd og død, i glæde over det ord der trækker os op af vandet og erklærer os levende skønt vi er døde.

Gud har kaldt på os ved navns nævnelse i dåben, kaldt os ud til livet, som det også skete med den lille. Gud gentager igen og igen sin kalden. Kom herud du døde! Og når timeglasset er løbet ud, når det er os, der er ved vejs ende, os der er, hvor ingen menneskelig magt kan nå os, så er det stadig livet vi kaldes til, livet hos gud, livet ansigt til ansigt med den magt der skabte os – hinsides enhver forstand. Se, da stiger solen af hav på ny, alle dødens skygger for evigt fly, o for sejrsglæde, for salig lyst, lyset stander stille på livets kyst. Amen.

Kilde

Manuskript tilsendt af taler

Kildetype

Digitalt manuskript

Tags

16. søndag efter trinitatis, Anden tekstrække, Prædiken, Prædikener fra 2000-tallet

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/jorgen-juul-petersens-praediken-16-sondag-efter-trinitatis>